

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/24/2018
Identifikačné číslo spisu: 6311201075
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:6311201075.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ M. L., bývajúcej v D. XXX, 2/ G. L., bývajúcej v R. nad R., L. U. XXXX/XX, 3/ K. M., bývajúcej v D. 9, 4/ G. L. V., bývajúcej v R. nad R., L. C. XXXX/XX, 5/ C. Q. ml., bývajúceho v Z., T. U. XXX, 6/ B. K. Q., bývajúcej v Z., C. 4, 7/ K. Q., bývajúcej v Z., T. U. XXX, 8/ C. Q. st., bývajúceho v Z., T. U. XXX, 9/ E. T., bývajúcej v Z., L. XX, 10/ K. L., bývajúcej v R. nad R., R. 4, 11/ N. E., bývajúceho v R. nad R., L. XXX, 12/ H. L., bývajúceho v R. nad R., R. XXX, 13/ G. K., bývajúceho v D., I. XXX/XX, 14/ N. E., bývajúceho v D., R. XXX/X, 15/ B. E. E., bývajúceho v U. A., D. II./XXX, 16/ B. U., bývajúceho v R. nad R., E. XXXX/X, 17/ G. U., bývajúceho v R. nad R., E. XXXX/X, 18/ G. U., bývajúcej v R. nad R., E. XXXX/X, 19/ C. H., bývajúcej v R. nad R., O. hlavná XXX/XX, 20/ H. H., bývajúceho v R. nad R., O. hlavná XXX/XX, 21/ B. C. A., bývajúceho v R. nad R., O. hlavná XX, 22/ C. G., bývajúceho v R. nad R., F. XXXX/X, 23/ H. O., bývajúcej v Z., E. XXX/XX, 24/ M. F., bývajúceho v G.-M. XXX, 25/ B. G., bývajúcej v R. nad R., F. XXXX/X, 26/ C. G., bývajúcej v R. nad R., F. XXXX/X, všetci zastúpení JUDr. Ing. Michalom Ševčíkom, advokátom so sídlom v Banskej Bystrici, ČSA 13, žalobcovia 22/ a 25/ zároveň zastúpení SHM PARTNERS s. r. o., so sídlom v Bratislave, Svätoplukova 25, proti žalovanému 1/ C. G., bývajúcemu v R. nad R., T. O. XXX, zastúpenému JUDr. Radoslavou Vojtášovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Wolkrova 41, 2/ Allianz - Slovenskej poisťovni, a. s., so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad 4, IČO: 00 151 700, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 5 C 63/2011, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 30. mája 2017, sp. zn. 6 Co 80/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovia 1/ až 26/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bánovce nad Bebravou (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (v poradí druhým) č. k. 5 C 63/2011-889 z 5. mája 2016 uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 26 000,- eur, žalobkyni 2/ sumu 26 000,- eur, žalobkyni 3/ sumu 5 000,- eur, žalobkyni 4/ sumu 22 000,- eur, žalobkyni 5/ sumu 16 000,- eur, žalobkyni 6/ sumu 20 000,- eur,

žalobkyni 7/ sumu 16 000,- eur, žalobcovi 8/ sumu 16 000,- eur, žalobkyni 9/ sumu 5 000,- eur, žalobkyni 10/ sumu 5 000,- eur, žalobcovi 11/ sumu 26 000,- eur, žalobcovi 12/ sumu 3 000,- eur, žalobcovi 13/ sumu 3 000,- eur, žalobcovi 14/ sumu 1 000,- eur, žalobcovi 15/ sumu 3 000,- eur, žalobcovi 16/ sumu 12 000,- eur, žalobcovi 17/ sumu 20 000,- eur, žalobkyni 18/ sumu 23 000,- eur, žalobkyni 19/ sumu 15 000,- eur, žalobcovi 20/ sumu 23 000,- eur, žalobcovi 21/ sumu 13 000,- eur, žalobcovi 22/ sumu 7 000,- eur, žalobkyni 23/ sumu 3 000,- eur, žalobcovi 24/ sumu 3 000,- eur, žalobkyni 25/ sumu 9 000,- eur, žalobkyni 26/ sumu 10 000,- eur a to v lehote 3 mesiacov od právoplatnosti rozsudku s tým, že splnením povinnosti jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu poskytnutého plnenia povinnosť druhého žalovaného. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Rozhodnutie o náhrade trov konania odložil v lehote 30 po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ust. § 11, 13 a 1 OZ (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) a § 2 písm. g/, § 4 ods. 1, 2 písm. a/, § 15 ods. 1 ZoPZP, ako aj poukazmi na rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová C-22/12 /1/, Smernice Rady 72/166/EHS, Smernice Rady 90/232/EHS a Smernice Rady 2000/26/ES. Vecne sa popri rekapitulácii záverov relevantnej judikatúry, podľa ktorých súčasťou práva na súkromie (ako zložky ochrany osobnosti v širšom zmysle slova) je aj právo na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s ostatnými ľudskými bytosťami a konštatovaní preukázanej zodpovednosti žalovaného 1/ za taký zásah do práva žalobcov na súkromný a rodinný život, pri ktorom nemôže byť namieste žiadna z foriem morálneho zadosťučinenia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka (pričom i náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch môže nenapraviteľnú ujmu nanajvýš zmierniť), zaoberal najmä otázkou vecnej (tzv. pasívnej) legitímácie žalovanej 2/ a s ňou súvisiacou otázkou krytia i náhrady nemajetkovej ujmy povinným poistením podľa zodpovednostného zákona. Dospel k záveru, že pokiaľ ZoPZP vymedzuje rozsah poistného krytia ako nároky na náhradu škody na zdraví a náklady pri usmrtení, pojmy „škoda na zdraví“ a „náklady pri usmrtení“ však ďalej nedefinuje, nemôže byť rozhodujúcim, že vyššie spomenuté (tzv. motorové) smernice Rady majú v zmysle rozhodovacej činnosti SD EÚ len tzv. nepriamu záväznosť, pretože vnútroštátne sudy sú i tak povinné vykladať vnútroštátne právo v záujme dosiahnutia smernicami sledovaného cieľa. Ak potom zodpovednosť poisteného za zásah do osobnostných práv má pôvod v dopravnej nehode, spôsobenej prevádzkou motorového vozidla a má občianskoprávnu povahu, konkrétny nárok upravený vnútroštátnym právom bez ohľadu na jeho systematické zaradenie musí byť predmetom krytia povinného zmluvného poistenia a to aj za cenu extenzívnej interpretácie pojmu škody pre účely ZoPZP, keďže len takýto výklad môže byť eurokonformným.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej tiež len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 6/, 11/, 14/, 15/, 22/, 25/, 26/ a oboch žalovaných rozsudkom z 30. mája 2017 sp. zn. 6 Co 80/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, žalobcom 1/ až 10/, 12/, 13/, 16/ až 21/, 23/ a 24/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania a žalobcom 6/, 11/, 14/, 15/, 22/, 25/ a 26/ nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Potvrdenie rozsudku prvoinštančného súdu odôvodnil jeho vecnou správnosťou vrátane potreby plného stotožnenia sa so skutkovými aj právnymi závermi súdu prvej inštancie a poukazu na ne (§ 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Zb., ďalej len „C.s.p.“). Doplnil, že je to práve rozsudok SD EÚ vo veci Haasová, ktorý súdu umožňuje odchýliť sa od doterajšej rozhodovacej praxe súdov (v tomto prípade bez ohľadu na to, že Slovenskej republike nebolo - a pre nedostatok jej účasti v konaní pred SD EÚ ani nemohlo byť - vyčítané nesprávne transponovanie tzv. motorových smerníc). Podľa odvolacieho súdu tu ide primárne o výklad pojmu škoda na zdraví v ZoPZP, ktorý sa čo do základu odvíja od smerníc a len čo do výšky plnenia od vnútroštátneho práva. Čo do základu (poistného krytia) je podstatnou skutočnosťou to, aby uplatňovaný nárok mal pôvod v prevádzke motorového vozidla a naopak nie je významné, ako jednotlivé zložky škody upravuje vnútroštátne právo. Ujma na zdraví nezahŕňa len fyzickú, ale i psychickú traumu a hoci škoda na zdraví príbuzným účastníka dopravnej nehody priamo nevzniká (a nie je preto odškodniteľná), zásah do ich súkromia (stratou blízkeho) už je priamy aj odškodniteľný. Účelom právnej úpravy prijatej na pôde Európskej únie pritom je, aby povinným zmluvným poistením bola pokrytá každá škoda („any loss or injury“), poškodený znamená akúkoľvek osobu oprávnenú na náhradu, pokiaľ ide o akúkoľvek škodu spôsobenú motorovými vozidlami a škodou tak nie je len škoda na majetku (materiálna škoda), ale aj akákoľvek osobná nemajetková ujma (ako i v prípade žalobcov z prejednávanej veci), odškodňovaná peňažnou satisfakciou. Povinnosť vnútroštátneho orgánu aplikácie práva na eurokonformný výklad sa

nevzťahuje len na vnútroštátne ustanovenia osobitne prijaté na vykonanie smernice, ale na vnútroštátne právo ako celok (nepriamy účinok práva Únie) a zásadou je tu eurokonformný výklad vnútroštátneho práva s priamou aplikáciou komunitárneho práva len tam, kde eurokonformný výklad možným nie je.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. Uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 432 ods. 1 C.s.p. Odvolací súd sa pri riešení právnej otázky vecnej pasívnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby, ktorá bola usmrtená pri dopravnej nehode, ako otázky od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľka pritom poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. marca 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012, ako aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. apríla 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, v ktorých tento opätovne konštatoval právny záver, že poisťovateľom nesvedčí pasívna legitímácia v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých podľa ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. v spojení s ustanovením § 15 ods. 1 citovaného zákona, a to ani v čase po rozsudku Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová z 24. októbra 2013. Vo vzťahu k pasívnej legitímácii poisťovne v predmetnom spore dovolateľka uviedla, že zákon č. 381/2001 Z.z. sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy a povinnosť zahrnúť tento inštitút do poistných zmlúv. V súvislosti s rozsudkom Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová zo dňa 24. októbra 2013 dovolateľka uviedla, že Súdny dvor podal výklad smerníc zaoberajúcich sa poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami, za žiadnych okolností však nepodal a ani nemohol podať výklad vnútroštátnych predpisov. Je toho názoru, že v danej veci je nevyhnutné prihliadať jedine na vnútroštátnu úpravu a judikatúru. Právna úprava rozsahu poistenia zodpovednosti za škodu v ustanovení § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. podáva taxatívny výpočet prípadov, ktoré podliehajú poistnému krytiu. Pod takto vymedzenú škodu citovaný zákon neumožňuje subsumovať náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcu z ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ sa tak poistený s poisťovňou nadštandardne nedohodne v poistnej zmluve. Poukázala na rozsudok najvyššieho súdu z 31. marca 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012, v ktorom najvyšší súd uvádza, že Súdny dvor EÚ v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode alebo nie. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Dovolateľka ďalej citovala rozhodnutia najvyššieho súdu (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 20. apríla 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a uznesenie Najvyššieho súdu z 15. mája 2017, sp. zn. 8 Cdo 219/2016) vydané po rozsudku Súdneho dvora C-22/12 vo veci Haasová zo dňa 24. októbra 2013, v ktorých najvyšší súd konštatoval, že predmetný rozsudok Súdneho dvora nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry slovenských súdov aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Súd členského štátu môže prostredníctvom eurokonformnej interpretácie vyplňať medzery vnútroštátneho právneho predpisu samotnými ustanoveniami smerníc. Nemôže však smernice Európskej únie vykladať v rozpore s vnútroštátnym právom, nakoľko priama aplikácia ustanovení smernice nesmie mať za následok uloženie povinnosti fyzickej alebo právnickej osobe. Navrhla, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu voči žalovanej 2/ zamietne. Zároveň navrhla odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

4. Žalobcovia 22/ a 25/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bolo ustálené, že povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla zahŕňa aj poskytovanie náhrady nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku dopravnej nehody. Navrhli, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

5. K podanému dovolaniu sa vyjadril i žalovaný 1/, ktorý uviedol, že Ústavný súd Slovenskej republiky sa vo svojom uznesení sp. zn. III. ÚS 666/2016 zo 16. októbra 2016 definitívne vysporiadal s právnou otázkou riešenou v tomto dovolacom konaní a vyjadril sa aj k domnejšej „precedenčnej“ záväznosti

rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 301/2012. Žalobkyňa navrhovala dovolaciemu súdu, aby dovolanie odmietol alebo zamietol ako nedôvodné.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 11. apríla 2018 sp. zn. 4 Cdo 24/2018 odložil vykonateľnosť rozsudku Okresného súdu Bánovce nad Bebravou z 5. mája 2016 č. k. 5 C 63/2011-889 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 30. mája 2017, sp. zn. 6 Co 80/2017 do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalovanej 2/.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 O.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

8. V posudzovanom spore bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudli účinnosť nové civilné procesné kódexy (C.s.p. a C.m.p.). Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového, či mimosporového konania (vrátane dovolacieho konania) treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

9. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015).

10. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej len „ústavný súd“ alebo „ÚS“, sp. zn. II. ÚS 172/03).

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti v zmysle § 419 a nasl. C.s.p.

12. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C.s.p.

13. V zmysle § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym

procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. V zmysle § 421 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

15. Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

16. Žalovaná 2/ namieta nesprávne právne posúdenie sporu odvodzujúc prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. a na preukázanie svojho tvrdenia, že odvolací súd pri riešení rozhodujúcej právnej otázky (či je nemajetková ujma krytá zákonom č. 381/2001 Z.z., ďalej aj „ZoPZP“) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, uviedla rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012 a 6 MCdo 1/2016.

17. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 67/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017).

18. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania. Podľa názoru dovolacieho súdu žalovaná 2/ v danom prípade zákonom zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku, riešením ktorej sa odvolací súd - podľa názoru žalovanej 2/ - odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, za ktorú považovala rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012 a 6 MCdo 1/2016.

19. Dovolací súd akcentuje, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia alebo stanoviská najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale tiež opakované vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybnili názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom (porovnaj napr. sp. zn. 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 129/2017, 8 Cdo 33/2017). Na uvedené nadviazal aj judikát prijatý na poslednom zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986“ (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 29/2017 z 24. januára 2018).

20. V danom prípade pre posúdenie vecí je zásadnou otázkou, či náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako jedna z foriem satisfakcie za neoprávnený zásah do života a zdravia fyzickej osoby, je nárokom krytým poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorou sa už iné senáty najvyššieho súdu v rozhodovacej praxi zaoberali.

21. Senát 4 C dovolacieho súdu v uznesení z 20. apríla 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a senát 8 C dovolacieho súdu v uznesení z 15. mája 2017, sp. zn. 8 Cdo 219/201 dospeli k záveru, že podľa v tom čase platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, t. j. podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), a teda povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúce z ustanovenia § 13 ods. 2 OZ.

22. Senát 3 C dovolacieho súdu v uznesení z 31. marca 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 konštatoval nedostatok pasívnej legitímácie poisťovne, pričom poukázal na výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP, v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok navrhovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 OZ. Senát 3 C nezistil dôvod na odlišný výklad § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP ani po rozhodnutí ESD vo veci C-22/12. ESD totiž v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Podľa neho ESD iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzeráť. Keďže slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej obetiam usmrteným pri dopravných nehodách v rámci úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, nie je potrebné, aby tento nárok bol v zmysle rozsudku zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia.

23. Senát 6 C dovolacieho súdu v čase nasledujúcom po rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a 3 Cdo 301/2012, rozsudkom z 31. júla 2017, sp. zn. 6 MCdo 1/2016 zamietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora, ktoré podal na podnet žalovanej 2/ (v tam prejednávanej veci bola žalovanou 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group). Pokiaľ ide o právnu otázku pasívnej legitímácie v konaní o obdobnej veci, vychádzal z toho, že v prejednávanej veci spornú otázku už riešil ústavný súd. Ten nielenže už vo viacerých ním posudzovaných veciach odmietol sťažnosti poisťovní namietajúcich porušenie svojich základných práv rozhodnutiami všeobecných súdov, ustalujúcimi krytie aj nemajetkovej ujmy pozostalých poistením podľa ZoPZP, ale dokonca pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky totožnej s podnecovateľkou mimoriadneho dovolania v prejednávanej veci v rámci odôvodnenia uznesenia z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016 uzavrel, že „...pojem „škoda“ použitý v zákone č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej újmej regulácie.“ Tento záver senát 6 C považoval za záväzný, pokiaľ ide o krytie nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a pasívnej legitímácie povinných zmluvných poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi. Pojem „škoda“ v tejto súvislosti vyložil extenzívne v tom zmysle, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Zdôraznil, že pre účely ZoPZP treba vychádzať z chápania

pojmu „škoda“ v komunitárnom práve, keď predmetný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Hoci smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa termíny „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“. Komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú (rozsudok ESD zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA).

24. Senát 6 C dovolacieho súdu v rozhodnutiach z 27. februára 2018, sp. zn. 6 Cdo 143/2017 a sp. zn. 6 Cdo 206/2017, odmietol dovolania dovolateľky KOOPERATIVA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group v obdobných veciach, ako je vec prejednávaná z obdobných dôvodov, ako vo vyššie spomenutej veci sp. zn. 6 MCdo 1/2016, a to z dôvodov, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v riešení otázky pasívnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, je potrebné považovať rozhodnutie ESD C-22/12 vo veci Haasová, ako aj ústavného súdu, sp. zn. I. ÚS 474/2016 a rozhodnutia, na ktoré toto rozhodnutie odkazuje, napr. III. ÚS 646/2015, I. ÚS 206/2015, ako aj už spomenuté rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016.

25. Na uvedené rozhodnutia senátu 6 C dovolacieho súdu nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 179/2017 z 26. septembra 2018 a sp. zn. 8 Cdo 6/2018 z 27. septembra 2018 v obdobných veciach, v ktorých bolo dovolanie poisťovní odmietnuté ako procesne neprípustné.

26. Napokon dovolací súd poukazuje na judikát prijatý na poslednom zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“ (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016).

27. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že touto vyššie popísanou ustálenou praxou dovolacieho súdu (body 24., 25., 26. a 27. tohto rozhodnutia) bol zároveň prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a sp. zn. 3 Cdo 301/2012, na ktoré poukazovala dovolateľka.

28. Uvedené rozhodnutie sp. zn. 6 MCdo 1/2016 však bolo prijaté na zverejnenie ako judikát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky až po podaní dovolania v prejednávanej veci, preto dovolací súd konštatuje, že v čase začatia dovolacieho konania právna otázka, ktorú žalovaná 2/ nastolila a dostatočne konkretizovala v dovolaní, nebola dovtedy dovolacím súdom vyriešená jednotne. Vec prejednávajúci trojčlenný senát najvyššieho súdu toto konštatovanie uvádza z dôvodu významného z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., v nadväznosti na ktorý dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ je v zmysle tohto ustanovenia prípustné, avšak nedôvodné.

29. Stotožniť sa však nešlo ani s námietkou, že nižšie súdy dospeli k názoru o pasívnej legitímácii žalovanej 2/ nesprávnou priamou aplikáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009. V tomto prípade totiž ako súd prvej inštancie, tak i odvolací súd sa v odôvodneniach svojich rozsudkov venovali problému priamej aplikovateľnosti (resp. presnejšie nedostatku priamej záväznosti) smerníc, žiaden z nich však svoje rozhodnutie vyhovujúce žalobe nezaložil na priamej aplikácii smernice, ale na eurokonformnom výklade vnútroštátnej právnej úpravy povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a závere, že takýto výklad je možný a tiež namieste (správnosť ktorého záveru napokon potvrdil i ústavný súd), nech aj i on za cenu poisťovňami neprijímaného extenzívneho výkladu pojmu škoda. I výhrada

viazanosťou pasívnej legitímácie poisťovne na úprave náhrady nemajetkovej ujmy na základe zodpovednosti poisteného vnútroštátnym právom bola pritom zjavným výsledkom neochoty rešpektovať tú skutočnosť, že komunitárne právo medzi pojmi „škoda“ a „ujma“, resp. medzi „materiálnymi škodami“ a „nemajetkovými ujmi“ nerozlišuje, resp. aj súvisiacej neochoty nadradí eurokonformnú interpretáciu zažitej systematike vnútroštátneho práva.

30. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd preto nedôvodné dovolanie žalovanej 2/ zamietol podľa § 448 C.s.p.

31. Žalobcovia 1/ až 26/ boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 C.s.p.) a vznikol im nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 C.s.p. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.